

education

Department:
Education
North West Provincial Government
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

TLHATLHOBO YA POROFENSE

MOPHATO 11

SETSWANA PUO YA GAE (HL)

PAMPIRI YA NTLHA (P1)

NGWANAITSEELE 2024

MADUO: 70

NAKO: Diura di le 2

Pampiri e, e na le ditsebe di le 9.

DITAELO LE TSHEDIMOSETSO

1. Pampiri e, e kgaogantswe ka DIKAROLO di le THARO
KAROLO YA A: Tekatlhaloganyo (30)
KAROLO YA B: Tshobokanyo (10)
KAROLO YA C: Tiriso ya puo (30)
2. Buisa ditaelo TSOTLHE ka kelotlhoko.
3. Araba dipotso tsotlhe.
4. Simolola karolo NNGWE le NNGWE mo tsebeng e NTŠHWA.
5. Thala mola morago ga KAROLO NNGWE le NNGWE.
6. Nomora karabo NNGWE le NNGWE jaaka potso e nomorilwe.
7. Kwala sentle ka mokwalo o o buisegang.
8. Tlhokomela mopeleto le popego ya dipolelo.
9. Kabo ya nako e e tshikinngwang:
KAROLO YA A: 50 metsotso
KAROLO YA B: 30 metsotso
KAROLO YA C: 40 metsotso
10. Kwala sentle ka mokwalo o o buisegang le ka mopeleto o o kannweng ke Lekgotla la Bosetšhaba la Puo ya Setswana

**KAROLO YA A: TEKATLHALOGANYO
POTSO 1**

1.1 Buisa temana e e latelang, mme morago o arabe dipotso.

SETLHANGWA A (TEMANA)

1	Naga ya Aforikaborwa e aparetswe ke bothata bo bo seng kana ka sepe fa go tla mo tirisong ya diritibatsi. Mpuu o tota o faretswe ka gonne thaka e tshesane ke yona segolobogolo e amegang thata. Go rothisa pelo madi le go feta go bona batsadi ba se na taolo mo baneng ba bona fa go tla mo tirisobotlhasweng ya diritibatsi.	5
2	Ga go tlhatswe pelo gore o le motsadi o bo o raya ngwana wa gago yo e leng lekgoba la diritibatsi o mo raya o re ngwana yo o sa utlweng molao wa batsadi o tla utlwa wa manong. Fa o le motsadi o tshwanetse go itse gore tau e iphutha metlhala e le yosi, e na le malawana mafaratlhatlha. Ke maikarabelo a motsadi mongwe le mongwe go kgaratlhela kgodiso e e lolameng ya ngwana ka gonne lore lo ojwa lo sa le metsi. Ee, go na le se se itsegeng e le kgatelelo ya balekane. Thaka e tshesane ka bontsi ga ba itse go ikemela ka nosi. Ba lebega ba sa itse pharologanyo magareng ga "ee" le "nnyaa". Ba fokwa le ke phefo e e sa reng sepe. Kana moremogolo go betlwa wa taola, wa motho o a ipetla.	10
15
3	Badirisi ba diritibatsi ba itshela moriti o o tsididi ka ga dikotsi tse ba di itseng sentle tsa diritibatsi. Ba itse sentle gore letsatsi le letsatsi go mebele ya bona e a koafala ka ntlha ya tirisobotlhaswa ya diritibatsi . Ditlhaloganyo ga di dire sentle, ga ba je ka tshwanelo, kwa ntle ga diritibatsi ba ipona e se batho ba sepe. Ba batla fela go tlhola ba le "high" jaaka ba a tle ba bue fa go tshwerwe dipotsotherisano le bona mo thelebišeneng.	20
4	Selo ke se tlhe bathong, Nyaope! Badirisi ba diritibatsi segolo jang bana ba dikolo, ba akanya gore fa ba ise ba latswe Nyaope, ke dirametla. Go goga Nyaope mo go bona ke maemo. Motsoko ona e setse e le setshamekisi fela. O bone ngwana wa sekolo a apere moaparo o o feletseng wa sekolo mme a tsuntsunyetsa sakarete, mosi o kueleletse e kete wa terena ya dithoto a se na sepe gore mang o mo lebeletse. Ba tota ba neile ntšwa tlhlong e le ruri.	25
5	Se se ferolang dibete le go feta, ke go bona le borramaminanyana fela ba goga e bile ba nwa tagi e kete ba nwa kgatsele. Ga ba tshabe le go gapa dipodi ka nako nngwe le nngwe e ba e ratang, a ke nako ya sekolo kgotsa ya go thusa ka ditiro tsa legae, eo ga e batle bona. Ga ba tshabe bagolo tota le barutabana kwa dikolong. Ba bua fa ba na le ditshwanelo.	30
6	Bašwa fa o ba botsa gore ke goreng ba ineetse mo diritibatsing, ba go bolelela gore ba a lekeletsa, bangwe ba re ba itebatsa mathata, bangwe ba re ba sotlwa ke lorato, fa bangwe ba re ga ba itse gore ba dire eng ka nako e ba nang le yona. Kgoeletso e e tiholang e dirilwe mo moweng ke diyalemowa le dithelebišene, ya gore diritibatsi di a bolaya, e tsena ka tsebe e, e bo e tswa ka e, mo setšhabeng. Ka fa letlhakoreng le lengwe barekisi bangwe ba bojalwa le ba motsoko ba ikgatolosa molawana wa gore diritibatsi ga di rekisetswe bana ba ba ka fa tlase ga dingwaga di le 18. Ba rekisa fela	35
40

ka gobo ba le ka fa morago ga madi fela. Ga se madi fela kana, le matshelo a amega go utlwala.

- 7 Malwetse a le mantsi a tlholwa ke tirisobotlhaswa ya diritibatsi. Gareng ga malwetse a, ke kankere, kgatelelo e kgolo ya madi le bolwetse ba sebetse. Go ya go fetoga go tlile mang ruri? A kampo lefatshe le a fela? Ija! Go tota go nka go sa bola. Bašwa ba le bantsi ba iphitlhela ba le kwa dikgolegolong ka ntata ya tirisobotlhaswa ya diritibatsi. Bontsi jwa bona ba fetoga diphage, ba ila magae mme ba bona bogolo ba ka iponela manno kwa mebileng. 45
- 8 Tota go utlwiswa botlhoko ba ntho go bona ngwana o mmelege e le selo fela se se se nang mosola, a se na isagwe ka a itlhophetse go reetsa ditsala tse di dirisang diritibatsi. Bangwe batsadi ga ba na boikhutso mo malapeng e le a bona ka gore bana ba a ba bogisa. Tirisobotlhaswa e, e dira gore ngwana e nne legodu la maemo a a kwa godimo. Bangwe ba thubela batho mo matlong ba utswa dithoto, ba di rekise gore ba bone madi a go reka diritibatsi tse ba di dirisang. 50
55

[E nopotswe g tswa go Lesedi: Khimbili T.L.]

- 1.1.1 Tlhopha karabo e e maleba ka go kwala tlhaka e e nepagetseng A, B, C kgotsa D.

Seritibatsi se se dirisiwang thata ke bašwa ba gompiano ke...

- A motsoko
B khokheine
C nyaope
D bojalwa (1)

- 1.1.2 Neela tlhaloso ya seane "lore lo ojwa lo sa le metsi" (TEMANA 2) (2)

- 1.1.3 Go ya ka temana, ke ditlamorago dife di le pedi tse badirisi ba diritibatsi ba ka itemogelang tsona? (TEMANA 3) (2)

- 1.1.4 Go tewa eng fa go twe "ba neile ntšwa tlhong"? (TEMANA 4) (2)

- 1.1.5 Mabaka a a tthagisiwang ke bašwa go dirisa diritibatsi ke afe? Nopola a le mararo go tswa mo temaneng. (3)

- 1.1.6 Goreng bašwa ba sa reetse le fa ba kgalengwa ka diritibatsi? (TEMANA 5) (2)

- 1.1.7 Puso e lekile jang go lemosa bašwa ka dikotsi tsa diritibatsi? (TEMANA 6) (2)

- 1.1.8 O ka gakolola jang tsala ya gago e e dirisang diritibatsi mo sekolong? (2)

- 1.1.9 Fa o ne o le motsadi wa ngwana yo o dirisang diritibatsi, o ne o ka ikutlwa jang? Tshegetsa karabo ya gago ka lebaka. (2)

1.1.10 Go ya ka setlhangwa, a ke ntlha kgotsa kakanyo gore tirisobotlhaswa ya diritibatsi e senya matshelo a bašwa? Tshegetsa karabo ya gago ka lebaka. (2)

1.1.11 Barutwana ba ba dirisang diritibatsi ba ka thusiwa jang mo sekolong? (2)

1.1.12 O tlhaloganya eng fa badirisi ba diritibatsi ba re ba ikutlwa ba le “high”? (2)

1.2 Leba setshwantsho se se latelang, mme morago o arabe dipotso.

SETLHANGWA B (SETSHWANTSHO)

[Se nopotswe go tswa go inthaneteng]

1.2.1 Setlhangwa A le Setlhangwa B di bua ka ga eng? (2)

1.2.2 Naya dintlha di le PEDI tse Setlhangwa A le Setlhangwa B di farologanang ka tsona. (4)

PALOGOTLHE YA KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: TSHOBOKANYO
POTSO 2

Buisa temana e e fa tlase ka kelotlhoko. E tthagisa dintlha ka ga ditsela tse motho a ka di dirisang go itepatepanya le kutlobotlhoko ya loso.

ELA TLHOKO: O tshwanetse go dira tse di latelang:

1. Sobokanya o dirisa mafoko a gago, mme o sa fetole bokao jwa temana, ka go tthagisa ditsela di le SUPA tse motho o ka di dirang go itepatepanya le kutlobotlhoko ka nako ya loso.
2. Kwala ka temana.
3. Boleele bo se fete mafoko a a ka nnang 90.
4. Tshobokanyo e se ka ya newa setlhogo.
5. Kwala palo ya mafoko a o a dirisitseng kwa bokhutlong jwa tshobokanyo.

SETLHANGWA C

Loso ke nngwe ya dilo tsa tlhologo. Botlhe ga re tsholele ruri mo lefatsheng. Mongwe le mongwe o neetswe nako ya botshelo. Ga go na mafoko a a ka fodisang kutlobotlhoko e e tlholwang ke go latlhegelwa ke mongwe yo o mo ratang. Re tshwanetse go tshologanya gore mongwe le mongwe o lelela yo a mo tlogetseng ka ntlha ya loso, ka tsela ya gagwe. Fa o latlhegelwa ke motho yo o mo ratang ka ntlha ya loso, go siame go mo lelela ka tsela ya gago. Bangwe ba lelela kwa godimo fa bangwe ba palelwa ke go lela ka nako ya loso, mme se ga se reye gore motho ga a utlwa botlhoko.

Motho yo o utlwileng botlhoko ka ntlha ya go latlhegelwa ke mongwe ga a tshwanela go ikotlhaya. Kutlobotlhoko e tla nako nngwe le nngwe, ga go na nako e e beilweng ya go lela. Bangwe go ba tsaya matsatsi fa bangwe e ka nna dikgwedi kgotsa dingwaga. Motho yo o utlwileng botlhoko ka ntlha ya loso o tshwanetse go kgona go lebagana le kutlobotlhoko eo. Go lelela motho yo o tlhokafetseng ga go na dikgato tsa go bontsha kutlobotlhoko. Motho o tshwanetse go amogela kutlobotlhoko mme a tswelela pele ka botshelo. Go bua le bangwe balosika kgotsa ditsala go thusa thata go itebatsa kutlobotlhoko. Ikgopotse nako e e monate e o kileng wa nna le yona le motho yo o tlhokafetseng. Tsela e nngwe gape ke go bua le moitseanape wa malwetse a tshologanyo le maikutlo. Gakologelwa gore go lelela ruri go ka go bakela malwetse le wena. Dira sengwe se se ka go itumedisang fa o tlelwa ke maikutlo a a rileng a kutlobotlhoko. Mongwe a ka latela ditsela tsa tumelo ya gagwe ya sekeresete, gongwe a bua le moruti a mmaya diatla.

Re bafeti ka tsela mo botshelong jo. Loso ke ngwetsi ya malapa otlhe. Re tshwanetse go amogela loso mme re tswelela pele ka matshelo a rona.

[E rulagantswe sešwa go tswa mo Inthaneteng]

PALOGOTLHE YA KAROLO YA B: 10

KAROLO YA C: DIPOPEGO TSA PUO LE MELAWANA YA TIRISO YA PUO**POTSO 3: PAPATSO**

Sekaseka papatso e e fa tlase, mme morago o arabe dipotso.

SETLHANGWA D

SE LORE KA YONA!
E KGANNE!

E kganne mo bofelong jwa letsatsi.

Gompieno!
45%
Phokoletso

Ikopanye le rona >

www.websitename.com

Re letsetse mo: +000 123 456 7890

[E nopotswe go tswa mo inthaneteng]

3.1 Tlhophya karabo e e maleba ka go kwala tlhaka e e nepagetseng A, B, C kgotsa D.

Kuno e e bapadiwang e, e lebisitswe go ...

- A bakgweetsi botlhe
- B bakgweetsi ba dijanaga
- C barati ba BMW
- D batho botlhe (1)

3.2 Nopola puo e e digelang mo papatsong e. (2)

3.3 Mmapatsi o dirisitse malepa afe a papatso go ngoka bareki? Neela ntlha e le nngwe fela. (1)

3.4 A go ka nna bonolo go bona tshedimosetso ka ga papatso e? Tshegetsya karabo ya gago ka lebaka. (2)

3.5 A o ka rata go ipona o kgweetsa sejanaga se? Tshegetsya karabo ya gago ka lebaka. (2)

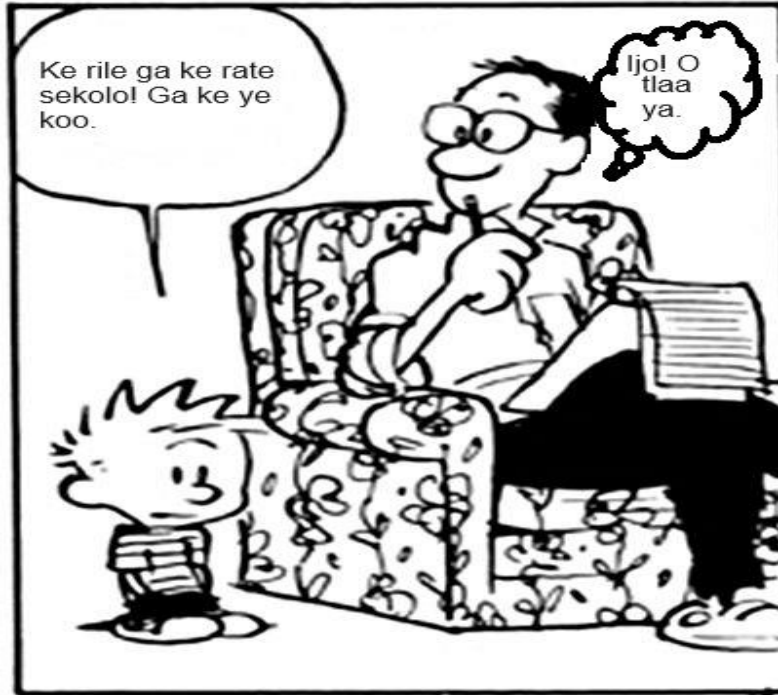
3.6 Kwala polelo e mo kganetsong "e kganne mo bofelong jwa letsatsi". (1)

3.7 Nopola sekao sa leitiri go tswa mo papatsong. (1)

[10]

POTSO 4: KHATHUNU

Sekaseka khathunu e e fa tlase, mme morago o arabe dipotso.

SETLHANGWA E

[E nopotswe go tswa mo inthaneteng]

- 4.1 Tlhophisa karabo e e maleba ka go kwala tlhaka e e nepagetseng A, B, C kgotsa D.

Mmuisano mo khathunung e, o diragalela kwa kae?

- A Phaposi ya borobasogo
- B Phaposi ya boapeelo
- C Phaposi ya borobalo
- D Phaposi ya borutelo (1)

- 4.2 Fa o bona, a motho yo o ntseng mo setulong, o a bua kgotsa o a akanya? Tshegetsa karabo ya gago ka lebaka (2)

- 4.3 Ke maikutlo afe a a senolwang ke ngwana mo khathunung? (1)

- 4.4 Bolela mofuta wa puo o o dirisitsweng ke monna yo o ntseng fa fatshe. Tshegetsa karabo ya gago ka lebaka. (2)

- 4.5 Go tlhamalatsa mabogo ga ngwana mo khathunung go kaya eng? Tshegetsa karabo ya gago ka lebaka. (2)

- 4.6 Neela sekao sa lelatlhelwa go tswa mo khathunung. (1)

- 4.7 Leina sekolo le dirisitswe jang mo khathunung e? (1)

[10]

POTSO 5: TEMANA YA POROUSE

Buisa temana e e latelang, mme morago o arabe dipotso.

SETLHANGWA F

1	Letsapa le legolo le kaya gore mmele le tlhaloganyo ga di ikhutse ka tshwanelo. Tota mongwe le mongwe o itemogela letsapa letsatsi lengwe le lengwe go ya ka tiro e a e dirang. Tlhagiso e, ga e kaye gore fa o sa dire sepe o ka se nne le letsapa. Go <u>nna</u> fela o sa dire sepe le gone go ka lere letsapa mo mmeleng wa motho gonne mmele ga o a tshwanela go nna fela o sa dire sepesepe. Bathong, a re itlhokomeleng mo go direng ditiro tse dintshintsi ka nako e le nngwe gonne madi ona re a a tlhoka mme go mosola gore mebele e ikhutse gonne botshelo jo, re bo tshela gangwe.	5
2	O ka dirisa dithusammele gore o se ka wa lapa ka bonako mme le tsone di na le ditlamorago mo mmeleng wa gago. O ka se lemoge ditlamorago tseo ka bonako mme fa di tla, <u>o ka nna wa robalela ruri</u> mme wa latolwa ka gore ga a ise a ko a ikaye setlhabi gope. Letsapa le ka lerwe ke dilo di le dintsi tse o ka akanyang ka ga tsone tse re di dirang e se ka fa tshwanelong. Bolwetse jwa anemia jo bo tlholwang ke tshipi e e kwa tlase mo mmeleng; kgatelelo ya maikutlo kgotsa ya tlhaloganyo; khafeine le go munega metsi mo mmeleng.	10

[E nopotswe go tswa go Lesedi: Khimbili T.L le ba bangwe]

- 5.1 Bolela leina la popapolelo (thuanyi) e e ntshofaditsweng mo moleng wa 1. (1)
- 5.2 Dirisa lediri le le thaletsweng mo go mola 3 jaaka lediriletlhaedi mo polelong e o itlhametseng yona. (2)
- 5.3 Neela dipopegopuo tse di bopileng leina le le ntshofaditsweng mo moleng 8. (2)
- 5.4 Nopola lesupi mo temaneng ya bobedi mme o le dirise mo polelong e o itlhametseng yona. (2)
- 5.5 Kwala modiriso o o tlhagelelang mo polelong e e thaletsweng mo mola 11. (1)
- 5.6 Nopola leadingwa mo temaneng. (1)
- 5.7 Naya lelatodi la lefoko 'bonako' mo temana 2. (1)

[10]

PALOGOTLHE YA KAROLO YA C: 30
PALOGOTLHE YA TLHATLHOBOTLHE: 70